

Мирко Воштинић*

Прегледни научни чланак
УДК: 343.238
DOI: 10.46793/GP.1302.25V

ВИШЕСТРУКИ ПОВРАТ У ПОЗИТИВНОМ КРИВИЧНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ

Рад примљен: 06. 09. 2022.
Рад исправљен: 09. 11. 2022.
Рад прихваћен за објављивање: 09. 11. 2022.

Аутор се у раду бави питањем вишеструког поврата у позитивном кривичном праву, као институтом који је, уз доживотни затвор, изазвао највише контроверзи након последњих измена и допуна Кривичног законика. Најпре је указано на историјски развој овог института, који је у нашем послератном праву постојао дуги низ деценија. Потом је указано на бројне проблеме у његовој примени, чему су неретко доприносили и различити ставови, не само нижих, већ и судова највиших инстанци. Иако је одредба којом је регулисан вишеструки поврат наизглед јасна, за свега три године постојања овог института, у практичној примени су се јавили бројни проблеми. Због тога је у раду указано на питање кумулативне примене закоником прописаних услова вишеструког поврата, питање начина рачунања половине распона прописане казне, питање примене код новчане казне и сл. Суштински је важно дати адекватне одговоре на сва спорна питања, јер неправилна примена одредбе о вишеструком поврату, с једне стране може озбиљно да угрози права окривљеног, а с друге стране да обесмисли суштину примене овог института.

Кључне речи: поврат, вишеструки поврат, специјални поврат, половина распона прописане казне, одмеравање казне, ранија осуђиваност.

I УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Поврат као друштвени феномен стар је колико и криминалитет уопште. Потреба другачијег поступања са учиниоцима поновљених дела, историјски посматрано, уочава се веома давно. Сам појам поврата етимолошки потиче од

---

* Заменик јавног тужиоца у Основном јавном тужилаштву у Краљеву, mvostinic1@gmail.com.

латинске речи „*interum cadere*“, што би у буквалном смислу значило „пасти“. У научној и стручној литератури овај термин, уопштено посматрано, означава поновно вршење кривичних дела.¹ У кривичноправном смислу поврат представља поновно извршење кривичног дела од стране лица које је већ било осуђивано за неко кривично дело.²

У нашем кривичном праву разликујемо чак три врсте поврата и то: (обични) поврат (чл. 55. КЗ), вишеструки поврат (чл. 55а. КЗ) и „специјални поврат“. Последње измене и допуне Кривичног законика (у даљем тексту: КЗ)³ које су ступиле на снагу 01.12.2019. године, превазилазе све раније измене и допуне важећег КЗ, ако не по обиму, онда свакако по садржини интервенције законодавца у опште одредбе о кажњавању. Иако су новеле општег дела Кривичног законика знатно ређе у односу на посебан део, с обзиром на карактер одредаба општег дела, очигледно је да наше кривично право у овом делу, последњих година, пролази кроз својеврсни динамизам. Оваква тенденција није карактеристична само за наше кривично законодавство, већ је последњих деценија присутна и у кривичним законодавствима многих других европских земаља.⁴ Последњим изменама и допунама дошло је до промене концепта поврата, који више не представља факултативну отежавајућу околност, већ се јасно разликују (обични) поврат и вишеструки поврат. И док је суд раније могао да узме поновно вршење кривичних дела као отежавајућу околност, сада се појам поврата другачије регулише, тако да је суд дужан да као отежавајућу узме околност да је учинилац кривичног дела учињеног са умишљајем раније осуђен за умишљајно кривично дело, ако од раније осуде или издржане казне није протекло пет година.⁵ Појам поврата се сада односи

¹ В. Миладиновић, *Појам и правна природа поврата*, Зборник радова Правног факултета у Нишу бр. 24, 1984, 107-108.

² Љ. Лазаревић, *Кривично право – Општи део*, Београд, 1980, 333.

³ Кривични законик (КЗ), *Службени гласник РС*, бр. 88/2005 и др.

⁴ Д. Коларић, *Кривичноправни инструменти државне реакције на криминалитет и предстојеће измене у области кривичних санкција*, у: *Оптужење и други кривичноправни инструменти државне реакције на криминалитете* (ур. С. Бејатовић и др.), Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу и INTERMEX, Златибор - Београд, 2014, 485.

⁵ Поврат је раније био регулисан одредбом чл. 55. КЗ, којом је било прописано да кад суд одмерава казну учиниоцу за кривично дело које је учинио после издржане, опроштене или застареле казне или ослобођења од казне, по протеклу рока за опозивање условне осуде или после изречене судске опомене, може ту околност узети као отежавајућу, ценећи при том посебно тежину раније учињеног кривичног дела, да ли је раније дело исте врсте као и ново дело, да ли су оба дела учињена из истих побуда, околности под којима су дела учињена и колико је времена протекло од раније осуде, односно од изречене, опроштене или застареле казне, ослобођења од казне, од протекла рока за опозивање раније условне осуде или изречене судске опомене.

искључиво на умишљајна кривична дела, при чему није од значаја на коју казну, односно кривичну санкцију је учинилац раније осуђен.⁶

Поред поврата и вишеструког поврата, у нашем кривичном праву и даље постоји „специјални поврат“, који је уведен новелама из 2009. године, с тим што за разлику од поврата и вишеструког поврата, „специјални поврат“ није регулисан посебним чланом, већ одредбом чл. 57. ст. 3. КЗ којом се искључује могућност ублажавања казне у случају осуде за исто или истоврсно кривично дело.⁷ За разлику од ранијег решења којим је било прописано да није могуће ублажити казну учиниоцу који је раније осуђиван за исто кривично дело, у позитивном кривичном праву је таква немогућност предвиђена и за учиниоца истоврсног кривичног дела, чиме се проширује круг лица код којих није могуће ублажити казну.⁸ Када говоримо о специјалном поврату, онда треба поменути и Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима,⁹ тзв. „Маријин закон“. Овим законом је прописана забрана ублажавања казне и условног отпуста, као и незастаревање кривичног гоњења и извршења казне у случају учинилаца појединих кривичних дела против полне слободе уколико су учињена према малолетним лицима.¹⁰ Очигледно да је овде реч о одређеној врсти специјалног поврата који је регулисан наведеним, посебним законом.

II ВИШЕСТРУКИ ПОВРАТ

А. Историјски осврт

Историјски посматрано, вишеструки поврат не представља новину у нашем кривичном праву. У нашем послератном праву овај институт је уведен 1959. године и то новелама Кривичног законика из 1951. године под насловом „Одмеравање казне у случају вишеструког поврата“. Наведеном одредбом било је прописано да учиниоцу који је најмање два пута осуђиван за кривична дела

---

⁶ И. Ђокић, *Историјски осврт на институт поврата у српском (југословенском) кривичном праву*, у: Казнена реакција у Србији IX део (ур. Ђ. Игњатовић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2019, 322.

⁷ Е. Ћоровић, *Поврат у Кривичном законнику Србије: критички осврт*, Ревизија за криминологију и кривично право бр. 1-2, 2020, 10.

⁸ З. Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2020, 291.

⁹ Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, *Службени гласник РС*, бр. 32/2013.

¹⁰ Д. Јанковић, *Кривичноправни инструменти реакције на криминалитет у случају специјалног поврата – упоредно казнено законодавство и студија случаја*, у: Ванинституционалне мере, поједностављене форме поступања и други кривичноправни инструменти реакције на криминалитет и позитивно казнено законодавство (испуњена очекивања или не?) (ур. В. Турањанин, Д. Чворовић), Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу и INTERMEX, Златибор - Београд, 2022, 266.

учињена са умишљајем на казну строгог затвора или на казну преко три месеца и који показује склоност да и даље врши кривична дела, суд може за ново кривично дело учињено са умишљајем за које је прописана казна затвора или строгог затвора, изрећи строжу казну од прописане. Строжа казна није могла прећи двоструку меру прописане казне затвора или строгог затвора, нити највећу меру изречене врсте казне. Ако је прописана казна затвора до три године, уместо ове казне може се изрећи казна затвора до пет година. При оци да ли ће изрећи строжу казну суд ће нарочито узети у обзир сродност учињених кривичних дела, побуде из којих су учињена, околности под којима су учињена, ранији живот учиниоца, његове испољене склоности и могућности да се у таквом случају оствари сврха кажњавања. Строжа казна се није могла изрећи ако је од дана отпуштања учиниоца са издржавања раније казне до поновног извршења кривичног дела протекло више од пет година.¹¹

Анализом наведених одредби можемо да закључимо да је одмеравање казне применом вишеструког поврата било условљено објективним и субјективним критеријумима. Објективни критеријуми су се односили на постојање две или више осуда за кривично дело учињено са умишљајем и то на казну затвора у трајању од најмање три месеца и да од дана отпуштања учиниоца са издржавања раније казне, па до извршења новог кривичног дела није протекло пет година. Субјективни критеријум био је одређен склоношћу учиниоца да и даље врши кривична дела.

Вишеструки поврат је уз мање измене у нашем кривичном праву опстао све до 2006. године када је доношењем новог Кривичног законика концепт вишеструког поврата напуштен. Првобитни концепт који је уведен 1959. године функционисао је без већих измена пуних 45 година, при чему је све време његовог постојања као битна одлика тог концепта била присутна факултативност његове примене.

Б. Вишеструки поврат у позитивном кривичном праву

Вишеструки поврат је у нашем позитивном кривичном законодавству регулисан одредбом чл. 55а. КЗ, којом је прописано да за кривично дело учињено са умишљајем, за које је прописана казна затвора, суд ће изрећи казну изнад половине распона прописане казне под следећим условима:

1) ако је учинилац раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање једну годину;

2) ако од дана отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне до извршења новог кривичног дела није протекло пет година.

Поновно увођење института вишеструког поврата у наш правни систем резултат је неспорне намере законодавца да поштри казнену политику ограничавајући судије приликом одмеравања казне. Овакво опредељење

¹¹ В. Миладиновић, *Поврат у нашем кривичном законодавству*, Зборник радова Правног факултета у Нишу бр. 23, 1983, 221-222.

законодавца је критиковано у теорији као супротно начелима праведности и сразмерности као важним циљевима који се желе постићи кажњавањем.¹² Том решењу се приговара и да се неко (додатно) кажњава за нешто за шта је већ био кажњен.¹³ Неки аутори постављају питање да ли су раније изречене санкције биле сразмерне учињеном кривичном делу и личности учиниоца, односно да ли је у кривичном поступку извршена одговарајућа индивидуализација кривичне санкције, те да ли су надлежне службе и установе предузеле одговарајуће мере у току трајања казне и након отпуштања са њеног издржавања.¹⁴ И заиста, реч је о врло осетљивом питању које због тога, с правом, изазива бројне контроверзе и недоумице. Ово посебно јер правилна примена и тумачење чл. 55а. КЗ има одлучни утицај на законито кажњавање, с обзиром да у Законику о кривичном поступку (у даљем тексту: ЗКП)¹⁵ није предвиђена могућност ванредног правног лека којим би се могла изменити одлука о кривичној санкцији, било на штету или у корист окривљеног.

Иако наизглед јасно регулисана, наведена одредба је већ на самом почетку њене примене била повезана са бројним питањима. Најпре, поставило се питање да ли се наведени услови морају испунити кумулативно или је довољно постојање само једног од њих да би одредба о вишеструком поврату била примењена. Одлучујући по захтеву за заштиту законитости, одговор на ово питање је дао Врховни касациони суд у пресуди Кзз. 1479/2020 од 23.12.2020. године наводећи да примена одредбе чл. 55а. КЗ подразумева претходну испуњеност оба услова који су прописани том одредбом. И без таквог става Врховног касационог суда, одговор на ово питање се могао пронаћи у образложењу предлога измена и допуна Кривичног законика којим је овај институт поново уведен у наш правни систем. Оваквим својеврсним аутентичним тумачењем, и пре наведене одлуке, добили смо одговор да је за примену овог института неопходна претходна кумулативна испуњеност два услова и то да је учинилац раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање једне године и да од дана отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне до извршења новог кривичног дела није протекло пет година.

Први услов који се тиче ранијих осуда подразумева да је окривљени правноснажно осуђен на затворске казне од најмање једне године за умишљајно кривично дело. При томе није од значаја да ли је кривично дело

---

¹² И. Ђокић, *Историјски осврт на институт поврата у српском (југословенском) кривичном праву*, у: Казнена реакција у Србији IX део (ур. Ђ. Игњатовић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2019, 324.

¹³ З. Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2020, 282.

¹⁴ И. Милић, *Поврат у кривичном праву Србије*, у: Оштећено лице и кривичноправни инструменти заштите (међународни правни стандарди, норма и пракса), (ур. В. Турањанин), Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу и INTERMEX, Златибор - Београд, 2020, 242.

¹⁵ Законик о кривичном поступку (ЗКП), *Службени гласник РС*, бр. 72/2011 и др.

учињено са директним или евентуалним умишљајем.¹⁶ Примена другог услова може створити више недоумица и зато се у његовој примени треба држати одредаба Закона о извршењу кривичних санкција,¹⁷ којим су регулисана бројна питања отпуштања осуђеног са издржавања казне.¹⁸ У сваком случају петогодишњи рок се рачуна до момента извршења кривичног дела, а не до момента његовог откривања или почетка суђења за то ново дело.¹⁹ Занимљиво је навести да уколико је осуђени пуштен на условни отпуст и у то време изврши кривично дело, неће бити примењене одредбе чл. 55а. КЗ, већ ће бити примењене одредбе о опозиву условног отпуста.²⁰

Даље, поставља се питање да ли је примена ове одредбе могућа уколико је за конкретно кривично дело прописана алтернативно новчана казна уз казну затвора. Теорија и пракса су се сагласно изјасниле да је код оваквих кривичних дела (крађа из чл. 203. КЗ, неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а. ст. 1. КЗ итд.) могуће применити наведену одредбу, јер би у противном то значило редуковање домена њене примене. Самим језичким тумачењем код ових кривичних дела ипак је прописана и казна затвора, затим у самој одредби чл. 55а. КЗ се наводи „суд ће изрећи казну изнад половине распона прописане казне“, из чега се закључује да се у овој одредби говори о изрицању казне без одређења и њене врсте. Стога, код оваквих кривичних дела суду се оставља право избора на коју ће казну да осуди учиниоца, наравно, поштујући у оба случаја одредбе о начину њеног рачунања.²¹ Но, код овог питања је занимљиво запазити једну околност која се односи на ситуације у којима је учинилац осуђен на новчану казну коју потом није платио због чега ће иста бити замењена казном затвора. Уколико се одлучи на осуду на казну затвора, суд ће окривљеном да одреди казну затвора у трајању од најмање једне године и шест месеци, док би у случају осуде на новчану казну у одређеном износу, тај износ био најмање 460.000,00. Ако окривљени не плати наведену новчану казну у роковима који су законом прописани, новчана казна би му била замењена казном затвора у трајању од шест месеци, с обзиром на одредбу чл. 51. ст. 2. КЗ, којом је прописано да казна затвора не може бити дужа од шест месеци

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ Закон о извршењу кривичних санкција (ЗИКС), *Службени гласник РС*, бр. 55/2014 и 35/2019

¹⁸ Више о томе: Е. Ћоровић, *Поврат у Кривичном законнику Србије: критички осврт*, Ревизија за криминологију и кривично право бр. 1-2, 2020, 10.

¹⁹ Д. Јоцић, *Поврат као околност код одмеравања казне*, у: *Измене у кривичном законодавству и статус носилаца правосудних функција и адекватност државне реакције на криминалитет (међународни правни стандарди и стање у Србији)*, (ур. В. Турањанин), Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу и INTERMEX, Златибор - Београд, 2019, 234-235.

²⁰ Е. Ћоровић, *Поврат у Кривичном законнику Србије: критички осврт*, Ревизија за криминологију и кривично право бр. 1-2, 2020, 21.

²¹ *Ibid.*

уколико се њоме мења новчана казна у износу до 700.000,00 динара. У том случају окривљени би био осуђен на казну затвора у знатно краћем трајању у односу на казну затвора на коју би иначе био осуђен да га суд претходно није осудио на новчану казну (најмање једна година и шест месеци). Стога, иако би овакво поступање суда било у свему у складу са законским одредбама, поставља се питање да ли је то у духу суштине увођења одредбе чл. 55а. КЗ и да ли би то значило посредно заобилажење њене примене. С друге стране, сама одлука суда да окривљеног осуди не на казну затвора, већ на новчану казну, претходно подразумева анализу свих околности које су законом одређене као значајне за, најпре одлуку о врсти кривичне санкције, а потом и њеној висини. Суд дакле свестраном анализом чињеница и законских одредаба доноси одлуку да окривљеног осуди на новчану казну, а не казну затвора која свакако има рестриктивнији карактер. Оваквим посматрањем ствари дошли би до закључка да би и сама замена новчане казне казном затвора у трајању од шест месеци у наведеним случајевима била не само правична, већ и у складу са суштином одредбе о вишеструком поврату, јер је реч о случају који не захтева строже кажњавање окривљеног. Но, питање је свакако занимљиво и захтева дубља, пре свега теоријска разматрања, како би суштина поновног увођења одредаба о вишеструком поврату у наш правни систем била испоштована.

Најзад, најспорније питање које се јавило у вези примене одредаба о вишеструком поврату, јесте начин рачунања половине распона прописане казне. Теорија се о томе одмах изјаснила наводећи да је то разлика посебног максимума и посебног минимума запређене казне подељена са два, на који износ се има додати посебни минимум запређене казне. Па тако, ако као пример узмемо кривично дело тешка крађа из чл. 204. ст. 1. тач. 1. КЗ, за које је прописана казна затвора у трајању од 1 до 8 година, применом одредбе чл. 55а. КЗ, најмања казна би износила 4 године и 7 месеци.²² Но, у судској пракси ово питање је изазвало највише недоумица и за ово кратко време примене института вишеструког поврата постоје бројне пресуде у којима су на различите начине примењена правила о рачунању половине распона прописане казне. Додатну конфузију унео је и став Кривичног одељења Врховног касационог суда око спорних правних питања у вези којих није постигнута сагласност представника апелационих судова, а који је донет 30.11.2020. године. Наведени став гласи: „Распон прописане казне представља разлику између посебног максимума и посебног минимума запређене казне, па се половина распона прописане казне израчунава на тај начин што се наведена

---

²² Д. Коларић, *Кривични законик и (не)адекватност државне реакције на криминалитет (садашње стање и нова решења)*, у: *Измене у кривичном законодавству и статус носилаца правосудних функција и адекватност државне реакције на криминалитет (међународни правни стандарди и стање у Србији)*, (ур. В. Турањанин), Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу и INTERMEX, Златибор - Београд, 2019, 32.

разлика подели бројем два“. Овакав став се јасно односи само на начин рачунања распона, али не и на примену тако израчунатог распона приликом одмеравања казне затвора применом одредбе чл. 55а. КЗ, иако се у пракси тврдило супротно. Наиме, приликом одмеравања казне затвора, на распон израчунат на наведени начин мора се додати законски минимум запређене казне затвора. Чини се да је Врховни касациони суд најзад решио дилему која је у пракси и задавала највише проблема. Кривично одељење тог суда је 11.07.2022. године заузело правни став о израчунавању половине распона прописане казне из чл. 55а. КЗ. Наведени правни став гласи: „Распон прописане казне представља размак од минималне казне затвора која је прописана за одређено кривично дело до максималне казне затвора прописане за то дело, а половина распона из чл. 55а. ст. 1. КЗ представља средњи број у том низу бројева и може се израчунати тако што се од максимума прописане казне одузме минимум исте, те разлика подели са 2, а потом се на тај резултат дода минимална казна“.²³

III ПРИМЕРИ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Пресудом Вишег суда у Краљеву К. бр. 35/21 од 30.08.2021. године, окривљени је оглашен кривим због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246. ст. 1. КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од четири године и осам месеци. Приликом одмеравања казне затвора суд је, поред осталог, нашао и да су испуњени услови за примену одредбе чл. 55а. КЗ, с обзиром да је окривљени раније више од два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на казну затвора од најмање једну годину, а од његовог отпуштања са издржавања изречене казне затвора до извршења новог кривичног дела није протекло пет година. Апелациони суд у Крагујевцу је пресудом КЖ1. бр. 667/21 од 16.12.2021. године потврдио наведену пресуду Вишег суда у Краљеву и одбио жалбу Вишег јавног тужилаштва у Краљеву које је у својој жалби навело да је првостепени суд погрешно применио одредбу чл. 55а. КЗ и окривљеном није одмерио казну изнад половине распона прописане казне, односно казну у трајању од најмање седам година и седам месеци. Према ставу другостепеног суда, првостепени суд је правилно применио одредбу чл. 55а. КЗ и у том смислу правилно одмерио казну изнад половине распона прописане казне.

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К. бр. 21/20 од 24.08.2020. године, окривљени је оглашен кривим због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246. ст. 1. КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од осам година. Одлучујући о врсти и висини кривичне санкције суд је, поред осталог, имао у виду да су у конкретном случају испуњени услови за

---

²³<https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/Pravni%20stav%20o%20izracunavanju%20polovine%20raspona%20propisane%20kazne%20iz%20clana%2055a%20KZ.pdf>.

примену одредбе чл. 55а. КЗ. Међутим, одлучујући о жалби браниоца окривљеног, Апелациони суд у Крагујевцу је пресудом КЖ1. бр. 660/22 од 22.10.2020. године преиначио првостепену пресуду и окривљеног осудио на казну затвора у трајању од седам година, наводећи да су у конкретном случају испуњени услови за примену одредбе чл. 55а. КЗ. Но, суд је као олакшавајућу околност узео битно смањену урачунљивост окривљеног у време извршења кривичног дела у уверењу да је казна затвора од седам година нужна и довољна за постизање сврхе кажњавања из чл. 42. КЗ у оквиру опште сврхе прописивања и изрицања свих кривичних санкција из чл. 4 ст. 2 КЗ.

Сматрамо да наведени примери указују да се одредба чл. 55а. КЗ не примењује правилно у пракси. У оба случаја реч је о кривичном делу за које је прописана казна затвора у трајању од три до дванаест година, тако да би правилном применом наведене одредбе окривљенима требало одмерити казне у трајању од најмање седам година и седам месеци. Ово несумњиво произилази из претходно наведеног правног става Кривичног одељења Врховног касационог суда од 11.07.2022. године да распон прописане казне представља размак од минималне казне затвора која је прописана за одређено кривично дело до максималне казне затвора прописане за то дело, а половина распона из чл. 55а. ст. 1. КЗ представља средњи број у том низу бројева и може се израчунати тако што се од максимума прописане казне одузме минимум исте, те разлика подели са 2, а потом се на тај резултат дода минимална казна.

Пресуде које смо узели као пример су донете пре него што је Врховни касациони суд заузео наведени став, па се надамо да ће судови одмеравати казне у складу са наведеним ставом. У супротном, уколико бисмо прихватили исправним ставове из пресуда које смо узели као пример дошли би до крајње апсурдних ситуација. Па тако, код кривичног дела из чл. 246. ст. 5. у вези ст. 1. КЗ, за које је забрањена казна затвора од најмање десет година, а имајући у виду општи максимум од двадесет година, „нови” посебни минимум након примене одредбе чл. 55а. КЗ био би двоструко нижи од посебног минимума пре примене наведене одредбе и износио би само пет година, што је потпуно супротно интенцији законодавца и циљу прописивања вишеструког поврата као обавезне отежавајуће околности. Или, код одмеравања казне вишеструком повратнику за кривично дело убиство из чл. 113. КЗ, у случају да су испуњени услови за примену одредбе чл. 55а. КЗ имали би „нови поштрени” посебни минимум који је заправо идентичан посебном минимуму и пре примене ове одредбе – пет година затвора.

IV ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Поновно увођење вишеструког поврата у наш правни систем резултат је несумњиве намере законодавца да се поштри казнена политика. Пошто вишеструки поврат није новина у нашем кривичном праву, начин на који је регулисан је другачији у односу на ранији концепт у југословенском праву. Док

је раније његова примена у случају испуњености услова била факултативна, данас је она обавезна. Судије данас немају могућности да избегну примену одредбе чл. 55а. КЗ уколико су се стекли услови у смислу ранијих осуда и времена након отпуштања са издржавања казне, у противном, чиниле би повреду закона.

Иако се чини да је законодавац јасно одредио услове под којима долази до примене института вишеструког поврата, у пракси су се јавили велики проблеми. Почетни проблеми који су се тицали питања да ли услови под којима долази до примене одредбе чл. 55а. КЗ треба да буду испуњени кумулативно или је дозвољена и њихова алтернативна примена, су превазиђени. Правилна примена одредбе којом се регулишу услови примене одредбе чл. 55а. КЗ налаже кумулативну примену, односно да би се окривљеном изрекла казна изнад половине распона прописане казне потребно је да је раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање једну годину и да од дана отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне до извршења новог кривичног дела није протекло пет година.

Најспорнијим у пракси се показало питање одређивања минималне висине казне у случају испуњености услова за примену института вишеструког поврата, односно како одредити казну изнад половине распона прописане казне. Сматрамо да је у пракси неретко долазило до погрешне примене одредбе чл. 55а. КЗ у овом делу и то од стране судова виших инстанци. Оваква тенденција је врло опасна, јер у конкретном случају може довести до одређивања казне затвора у висини која је нижа од половине распона прописане казне и по неколико година. Исто тако, сматрамо да уколико је до недавно и било разлога за различита мишљења у погледу рачунања половине распона прописане казне, након става Кривичног одељења Врховног касационог суда од 11.07.2022. године, такви разлози више не постоје. Врховни касациони суд је оваквим ставом створио предуслове за уједначену примену одредбе чл. 55а. КЗ, а тиме и постизање највишег степена правне сигурности.

Вишеструки поврат има веома значајну улогу у процесу поштравања казнене политике након последњих измена и допуна КЗ. Чини се да ниједан други институт који је последњих година уведен у наш кривичноправни систем није створио више контроверзи као институт вишеструког поврата. Његовим увођењем у наш правни систем, у појединим случајевима, кривичне санкције бивају знатно строже одређене него пре постојања овог концепта. Занемарујући питања о оправданости увођења овог института, његовој усклађености са неким од основних принципа кривичног права и уопште о оправданости потребе законодавца да тако учестало интервенише у одредбе општег дела Кривичног законика, важно је нагласити да сада када тај концепт постоји у нашем кривичном праву, он мора бити примењен у свему сагласно одредби којом је прописан. Сматрамо да је за непуне три године постојања концепта

вишеструког поврата одговорено на сва спорна, а притом суштински важна питања која су се јавила у пракси.

У прилог закључка: „За особито отежавајуће околности сматраће се и ако је кривац за друго злочинство или преступлење већ био кажњен.“ (параграф 65. став. 2. тач. 5. Казненог законика Књажевине Србије од 29. марта 1860. године).

Mirko Vošinić*

REPEATED OFFENCE IN POSITIVE CRIMINAL LEGISLATION

Summary

In the paper, the author deals with the issue of repeated offence in positive criminal law, as an institution that, along with life imprisonment, caused the most controversy after the last changes to the Criminal Code. First of all, the historical development of this institute, which existed in our post-war law for many decades, was pointed out. Then numerous problems in its application were pointed out, which was often contributed to by different attitudes, not only of the lower courts, but also of the highest courts. Although the provision regulating repeated offence is apparently clear, in only three years of existence of this institute, numerous problems have arisen in practical application. For this reason, the paper pointed out the issue of cumulative application of the conditions of repeated offence prescribed by the Code, the issue of how to calculate half of the range of the prescribed penalty, the issue of application in the case of fines, etc. It is fundamentally important to give adequate answers to all disputed questions, because the incorrect application of the provision on repeated offence, on the one hand, can seriously threaten the rights of the defendant, and on the other hand, make sense of the application of this institute meaningless.

Key words: *repeated offence, special repeated offence, half the range of the prescribed punishment, sentencing, previous convictions.*

---

* Deputy Public Prosecutor in the Basic Public Prosecutor's Office in Kraljevo.